

KESKKONNAAMET

Audru poldri hoiuala kaitsekorralduskava 2013-2017

SISUKORD

SISUKORD.....	2
1. SISSEJUHATUS.....	4
1.1. Audru poldri hoiuala iseloomustus.....	4
1.2. Maaomand ja maakasutus.....	5
1.3. Huvigrupid.....	6
1.4. Kaitsekord.....	6
1.5. Uuritus.....	7
1.5.1. Läbiviidud uuringud ja inventuurid.....	7
1.5.2. Riiklik seire.....	7
1.5.3. Uuringute ja inventuuride vajadus.....	8
2. Väärtused ja kaitse-eesmärgid.....	10
2.1. Elustik.....	10
2.1.1. Linnustik.....	10
Haudelinnustik.....	11
Rändlinnud.....	12
3. Ala ja selle väärtuste tutvustamine ning külastuskorraldus.....	17
4. Kaitse-eesmärgi saavutamiseks kavandatavad meetmed.....	18
4.1. Kaitse-eesmärgist lähtuv hooldustegevus.....	18
4.2. Soodsa kaitsestaatuse saavutamisele suunatud taastamistegevus.....	19
4.3. Kavandatavad kaitsekorralduslikud tegevused, eelarve ja ajakava.....	21
5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE.....	23
KASUTATUD KIRJANDUS.....	25
LISAD.....	26
LISA 1 – Audru poldri hoiuala kaitsekord.....	27
LISA 2 – Audru poldri hoiuala asukohaskeem.....	30
LISA 3 – Audru poldri hoiualale paigaldatavad piiritähised.....	31
LISA 4 – Hoiualal 2012 aasta poollooduslike koosluste toetuspiirkonna skeem	32
LISA 5 – Avalikustamise materjalid.....	33

Vastavalt looduskaitseseaduse (RT I 2004, 38, 258) § 25 on kaitsekorralduskava hoiualade ja kaitsealade alapõhise kaitse korraldamise aluseks.

Kaitsekorralduskava kinnitab Keskkonnaameti peadirektor. Teave kaitsekorralduskava kinnitamise kohta avalikustatakse Keskkonnaameti kodulehel.

Käesoleva Audru poldri hoiuala (edaspidi *hoiuala*) kaitsekorralduskava (edaspidi *KKK*) eesmärk on:

- ◆ anda lühike ülevaade kaitstavast alast (edaspidi *ala*)- selle kaitsekorrast, kaitse-eesmärkidest, rahvusvahelisest staatusest, maakasutusest, huvigruppidest ning alal läbiviidavast riiklikust seirest;
- ◆ analüüsida ala eesmärke ning anda hinnang iga põhiväärtuseks oleva liigi, elupaiga vm väärtuse seisundile;
- ◆ arvestades alale seatud eesmärke määrata mõõdetavad kaitse-eesmärgid ja kaitsekorralduse oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks;
- ◆ anda ülevaade peamistest väärtusi mõjutavatest teguritest, kirjeldada kaitseks vajalikke meetmeid koos oodatavate tulemustega;
- ◆ määrata põhiväärtuste säilimisele, taastamisele ja tutvustamisele suunatud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimise plaan koos tööde mahu, koha, ulatuse kirjelduse ja orienteeruva maksumusega;
- ◆ luua alusdokument kaitseala kaitsekorralduslike tööde elluviimiseks ja rahastamiseks.

Kaitsekorralduskava koostamisel viidi läbi avalikkuse kaasamise koosolek 12. detsembril 2012 (lisa 5).

KKK koostamisel juhendatakse Eesti Vabariigi kehtivast seadusandlusest ja Kaitsekorralduskava koostamise juhendist.

KKK koostas Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regiooni kaitse planeerimise spetsialist Jana Galadi. Kontakt: Jana.Galadi@keskkonnaamet.ee, 447 7379.

1. SISSEJUHATUS

1.1. AUDRU POLDRI HOIUALA ISELOOMUSTUS

Audru polder asub Pärnu lahe põhjarannikul. Audru polder on rajatud ettappidena, esmalt võeti 1936 aastal kasutusele nüüdse poldri idaosa, mida laiendati 1970-ndatel lääne poole (Ainsoo ja Kikkull, 1973).

Audru polder paikneb Pärnumaal Audru vallas Audru, Põldeotsa ja Valgeranna külades. Kõnealune piirkond kuulub Pärnu maakonna väärtuslike maastike Audru ja Valgeranna piirkonda, mille väärtuseks on Valgeranna liivarand, Audru külamaastik ning looduslikult väärtuslik poldriala.

Audru poldri väärtuseks on põllumajanduslik avamaastik. Viimastel aastatel on avamaastiku elupaigad degradeerunud. Elupaigakvaliteedi languse põhjuseks on põllumajandustegevuse lõppemine/oluline vähenemine poldril pärast pumbajaama sulgemist 2000-ndate aastate alguses. Pumbajaam asendati otselüüsiga merre, mistõttu ei ole tagatud vegetatsiooniperioodil merevee kõrge taseme perioodidel vee ärajuhtimine põldudelt.

Kogu poldri ala on tihedalt drenitud, polder on jagatud tammidega sektoritesse. Poldri hooldamiseks on rajatud teedevõrk.

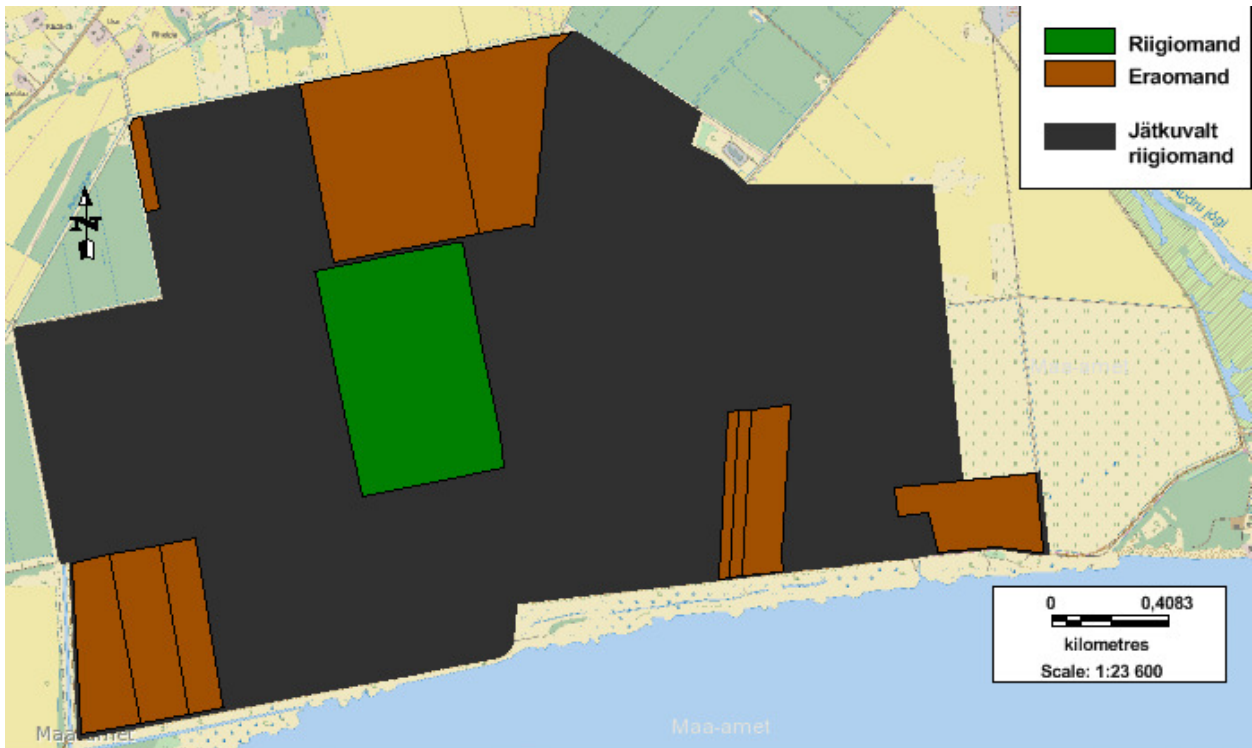
Audru polder on oluline avamaastiku liikide elupaik, siinsed alad on olulised nii rändeaegsete peatuspaikadena kui ka pesitsusaladena. Audru polder on mitmete rändlindudele esimene kõrgekvaliteediline peatusala pärast Nemunase deltat Leedus ja Gotlandi rannikut Rootsis (Heath & Evans, 2000). Eriti Euroopas talvituvale väikeluigele on Audru polder kujunenud võtmealaks, sest liigi päevased rännuteekonnad on lühemad kui teistel liikidel. Poldri alal on peatunud omal ajal regulaarselt 10% ja erandlikel aastatel isegi üle 50% läänepoolse rännutee populatsioonist (Kalamees, 2000; Lõhmus jt. 2001; BirdLife, 2008).

Audru poldriala ja ümbruskonna kujunemine rahvusvaheliselt tähtsaks rändepeatusalaks on tulenenud asukohast rändete keskmes ja lageda ala suuruselt (~1200 ha) – haned, luiged ja pardid eeldavad oma regulaarsetelt koondumispaigalt suurt lagedust (Leito, 1996; Vickery ja Gill, 1999).

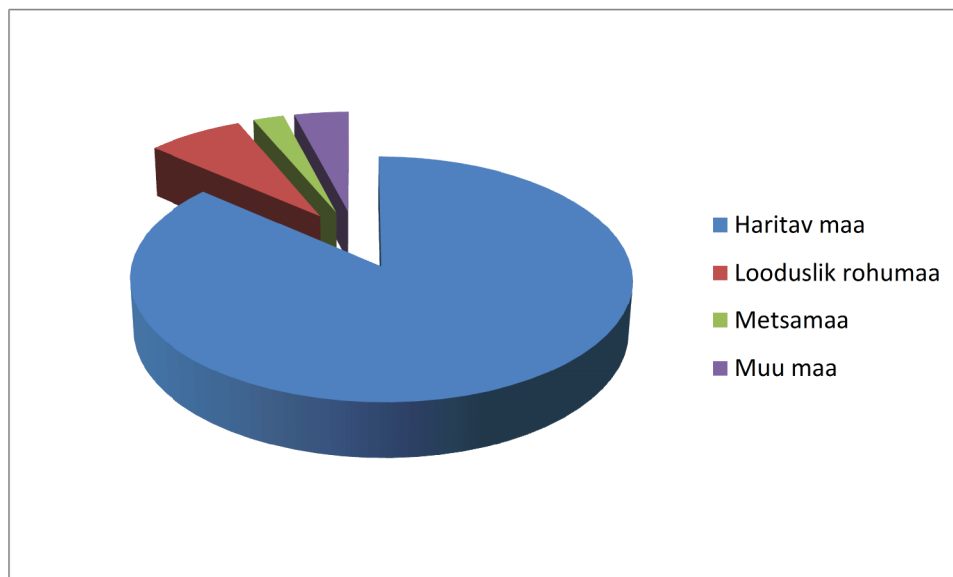
Audru poldi hoiuala on moodustatud hoiuala lindude elupaikade kaitseks Vabariigi Valitsuse 18. mai 2007 a määrusega nr 154 “Hoiualade kaitse alla võtmine Pärnu maakonnas”. Enne seda on ala olnud kaitse all ajutiste piirangutega alana seoses Natura alade määramisega Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004 a korralduse nr 615-k „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri“, mille lisa 1 punktis 1 alapunkti 45 järgi kuulub kaitseala Pärnu lahe linnuala (EE0040346) koosseisu (EELIS) (lisa 2).

1.2. MAAOMAND JA MAAKASUTUS

Audru poldri hoiuala kogupindalaks on 560,3 ha, millest on 102,88 ha eraomandis olevat maad (kokku 10 kinnistut), riigimaad 40,99 ha (kokku 1 kinnistu) ja jätkuvalt riigiomandis olevat maad (edaspidi *JRO*) 416,43 ha (Keskkonnaregistri andmed 01.07.2012 seisuga) (joonis 1). *JRO* on reformimata riigimaa, mis tuleb jätta riigi omandisse. Hoiuala territooriumi kõlvikuline jaotus on toodud joonisel 2.

Joonis 1. Audru poldri hoiuala maaomandi jaotuse teemakaart.

Joonis 2. Audru poldri hoiuala kõlvikulise jaotuse teemakaart.

1.3. HUVIGRUPID

Audru poldri hoiuala staatusest ja seisundist on huvitatud mitmed huvigrupid, vt tabel 1.

Tabel 1. Audru poldri hoiuala huvigrupid.

Huvigrupp	Huvid
Keskkonnaamet, Keskkonnaministerium	Kaitseväärtuste soodne seisund
Audru Vallavalitsus	Kohaliku elukeskkonna atraktiivsus, kohaliku kogukonna huvide eest seismine
Maaomanikud ja -valdajad	Põllumajandustegevus, teede kasutamine, maa kasutamine tulutooval viisil
Linnuhuvilised	Esindusliku linnuvaatluskoha säilimine
Jahiselts, kalastajad	Ulukihoole, jahipidamine, kalastus
Loodusteadlased ja looduskaitseorganisatsioonid	Kaitsealuste liikide, koosluste uurimine ja säilimine

1.4. KAITSEKORD

Audru hoiualal kehtib hoiuala üldine kaitsekord vastavalt looduskaitseseaduse §-le 32-33 (lisa 1). Hoiualal on keelatud elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine. Samuti on keelatud tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi.

Lisaks hoiuala kaitsekorrale kehtivad Audru poldril ka lennupiirangud, vastavalt Vabariigi Valitsuse 11. mai 2004 a määrusele nr 189 „Lennupiirangud ja piirangud riiklikule õhusõidukile lennuks ülehelikiirusel“ on Audru poldril keelatud lennata madalamalt kui 300 m (1000 jalga).

1.5. UURITUS

1.5.1. LÄBIVIIDUD UURINGUD JA INVENTUURID

Audru poldri hoiualal on läbiviidud järgmised uuringud:

- ◆ Poldri kõrgusmudel kasutades LIDAR andmestikku;
- ◆ **Ellermaa, M.**, 2008, Kaitse korraldamine Audru poldri hoiualal, Mergus Birding, käsikiri Keskkonnaameti Vana-Järve arhiiv, 31 lk;
- ◆ **Kose, M. ja Ellermaa, M.**, 2008, Audru valda planeeritava kalakasvatuse võimalik mõju Natura 2000 linnualadele, Pärnu Kolledž, käsikiri Keskkonnaameti Vana-Järve kontoris, 57 lk.

1.5.2. RIIKLIK SEIRE

Audru polder on riikliku seire alamprogrammi eluslooduse mitmekesisuse ja maastike seire allprogrammi “Haned, luiged ja sookurg“ seireala. Seire toimub iga 3 aasta tagant, seejuures on erinevatel aastatel fookuses erinevad liigid (haned, luiged või sookurg). 2012. aasta seire fookuses olid haned, 2013 saab olema luikede seiramise aasta.

Haned

Hanede seire eesmärgiks on Eestis pesitsevate ja/või läbirändavate hanepopulatsioonide leviku, arvukuse ja seisundi järjepidev jälgimine nende kaitse ja kasutuse (jahipidamise) riiklikuks korraldamiseks. Seiratakse kõiki meil esinevaid hanede ja laglede liike, kuid peatähelepanu on pööratud hallhane (*Anser anser*) ja valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*) seirele. Mõlemad liigid on meil tavalised pesitsejad ning arvukad läbirändajad. Peale selle on nad ka probleemliigid, põhjustades kahjustusi põllumajanduses. Seetõttu tuleb jälgida ka nende poolt tekitatud kahjustusi ning leida lahendusi kahjustuste vähendamiseks ja probleemi lahendamiseks. Hanede seire põhimeetodiks on rahvusvaheliselt koordineeritud üldloendused kindlatel kuupäevadel. Lisaks rahvusvaheliselt koordineeritud septembri loendustele jälgitakse hallhane kohaliku asurkonna arvukust ja levikut Matsalu, Vilsandi, Käina-Kassari ja Hiiumaa laidude kaitsealadel ning Hari Kurgu seirealadel. Nendel püsiseirealadel loendatakse nii pesitsevaid paare kui ka sulgijaid. Valgepõsk-laglede lennuloendus toimub iga kahe aasta tagant mai alguses. Eestis pesitseva valgepõsk-lagle asurkonna seire toimub pidevalt iga aasta. Kõigil pesitsuspaartel viiakse läbi ühekordne paaride (pesade) absoluutloendus. Fikseeritakse leitud paaride ja pesade arv ning kurna suurus. Leitakse keskmise kurna suurus saarel (koloonias) ning Eestis tervikuna. Rabahane

(*Anser fabalis*) ja suur-laukhane (*Anser albifrons*) seire toimub esindusaladel Lääne- ja Ida-Eestis, kokku kuuel püsiseirealal. Seiresamm on kolm aastat, kuid võimalusel tehakse loendusi ka vaheaastatel. Põhirõhk on kevadrände aegsetel loendustel. Peale seire põhiliikide fikseeritakse välitöödel ka kõik teised seirealal esinevad haned ja lagled (väike-laukhani, lühinokk-hani, lumehani, vööthani, kanada lagle, mustlagle ja punakael-lagle).

Luiged

Eesti Ornitoloogiaühing alustas luikede uurimist 1950. aastatest alates. Alates 1990. aastast alustati luikede süstemaatilist uurimist Zoologia ja Botaanika Instituudi ornitoloogia laboratooriumis. Seire käigus hinnatakse väikeluige (*Cygnus columbianus*) ja lauluige (*Cygnus cygnus* (L.)) arvukust ja peamisi pesitsuskohti kevadise ja sügise loenduse käigus. Lisaks hinnatakse arvukust ka sulgimisaladel.

Luikede seireaastal kavandada Audrus täiendavalt hoiuala tulemuslikkuse seire (vt pt 1.5.3).

1.5.3. UURINGUTE JA INVENTUURIDE VAJADUS

Audru poldri kaitse korraldamiseks on vajalik viia läbi järgmised uuringud:

- ◆ Audru poldri maaparandussüsteemide toimimise kaardistamine ja veerežiimi reguleerimisvõimaluste ja poldri vee-elupaikade projekteerimine. *Projekteerimise käigus selgitatakse välja: valgala suurus, olemasolevate maaparandussüsteemide ning varasemalt veerežiimi reguleerimiseks rajatud drenaažide, lüüside toimimine. Seejärel projekteeritakse sobivaima veerežiimi reguleerimissüsteem (sh alal asuvate tiikide seisundi parandamine), et oleks tagatud soodsad elupaigad nii pesitsevatele kui ka alal peatuvatele lindudele. Oluline on tagada kevadisel rändeperioodil piisavas ulatuses üleujutatud alad ja hooldustööde perioodiks madalam veeseis, et oleksid sobivamad tingimused karjatamiseks ja niitmiseks.*
- ◆ Audru poldri hüdrokeemiline uuring ja aineringe selgitamine. *Audru poldri üheks ohuteguriks on ala kinnikasvamine ja eutrofeerumine, seega antud uuringuga on vajalik välja selgitada Audru poldriga piirnevate alade intensiivsest põllujanduslikust kasutamisest ja muust majandustegevusest tulenev reostuskoormus ja selle mõju Audru poldrile. Ala väljavoolukraavidest tuleb koguda andmed vee toiteainete sisaldusest (fosfor, lämmastik), soolsus ja pH.*
- ◆ Veetaseme mõõtmisüsteemi rajamine ja rakendamine (automaatse diversüsteemi paigaldus ca 5 diverit). *Automaatandurite paigaldus on vajalik pinnasevee taseme muutuste jälgimiseks. Saadud teabe alusel on võimalik vastavalt vajadusele veetaset reguleerida (kas pinnasevee taset tõsta nt kevadisel rändeperioodil või langetada hooldustööde perioodiks).*

Arvestades asjaolu, et riiklik seire toimub kahel päeval kolme aasta tagant, siis see ei ole piisav ala kaitse-eesmärgiks olevate liikide seisundi välja selgitamiseks. Seetõttu on vajalik lisaks riiklikule seirele ala kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks jätkata hoiuala linnustiku kaitse tulemuslikkuse seiret iga kahe aasta tagant (seire teostaja on Keskkonnaamet). Seire raames hinnatakse rändel peatuvate ja ala elupaigana kasutatavate lindude arvukust ja liigilist koosseisu. Seireaastal on vajalik ala kontrollida vähemalt 5 korral kevadsuvisel perioodil. Ühtlasi on tellitud Eesti ornitoloogiaühingult riikliku seire meetoodika muutmine.

2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID

2.1. ELUSTIK

2.1.1. LINNUSTIK

Audru polder on oluline eelkõige avamaastiku liikide elupaigana, siinsed alad on olulised nii lindude rändeagsete peatuspaikadena kui ka pesitsusaladena. Audru polder on rahvusvahelise tähtsusega linnuala (IBA) ja kuulub ka Pärnu lahe linnuala koosseisu.

Audru hoiuala kaitse-eesmärgiks on liikide, mida nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta nimetab I lisas ja I lisas nimetamata linnuliikide elu- ja rändepeatuspaikade kaitse. Liigid, kelle elupaiku kaitstakse on: väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), laululuik (*Cygnus cygnus*), rabahani (*Anser fabalis*), suur-laukhani (*Anser albifrons*), valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*), piilpart (*Anas crecca*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), soopart (*Anas acuta*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), täpikhuik (*Porzana porzana*), rukkirääk (*Crex crex*), kiivitaja (*Vanellus vanellus*), niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), tutkas (*Philomachus pugnax*), mustsaba-vigle (*Limosa limosa*), tumetilder (*Tringa erythropus*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*), mudatilder (*Tringa glareola*), heletilder (*Tringa nebularia*), väikekoovitaja (*Numenius phaeopus*), suurkoovitaja (*Numenius arquata*), rüüt (*Pluvialis apricaria*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*) ja tuuletallaja (*Falco tinnunculus*).

Audru poldri hoiuala kaitseväärtuste lähtepunktiks tuleb pidada alles aastaid 2000 ja 2001, mil avaldati tööd erinevate linnuliikide tähtsaimatest pesitsus- ja peatusaladest Eestis (Kalamees, 2000; Lõhmus jt., 2001). Antud tööd on olnud aluseks enamike linnuhoiualade (Natura 2000 linnukaitsealad) valimisel Eestis (Kuus ja Kalamees, 2003). Antud tööde põhjal on saadud koondhinnangud, mille alusel kirjeldati nii Audru poldri rändel peatuvate lindude arvukuse lävendid kui ka mõningate pesitsevate lindude arvukuse lävendid (vt alljärgnevat loendit). 2007 ja 2008 aastatel on tegeletud Audru poldri linnustiku alase teabe uuendamise ja hinnata ala kaitseväärtuste säilimist ja linnustikus toimuvaid muutusi (Kose ja Ellermaa, 2008). Seoses Audru kalakasvanduse keskkonnamõtjude hindamisega viidi läbi ka Audru poldri piirkonna liigikaitseliste väärtuste kaitsestaatuse hindamine, mille tulemusena jõuti seisukohale, et kõikide Audru poldri hoiuala kaitse-eesmärkides olevate rändlinnuliikide elupaigad on ebasoodsas seisundis.

Audru poldril rändel peatuvate lindude ja Audru poldril pesitsevate lindude arvukuse lävendite loend:

- ◆ Peatuvate veelindude samaaegne üldarv 20 000 isendit (Kalamees, 2000)

- ◆ Väikeluik 5000 isendit kui Pärnu laht pikalt jääs, 2000 isendit kui jääminek on enne põhirännet (Kalamees 2000 ja autori ettepanek vastavalt luikedele peatumiseks sobiva pindala saadavusele)
- ◆ Laululuik 300 isendit (Kalamees, 2000)
- ◆ Valgepõsk-lagle 3000 isendit (Kalamees 2000)
- ◆ Suur-laukhani 8000 isendit (Eesti ornitoloogiaühingu andmed aasta 2004 peatujate kohta)
- ◆ Rabahani 2000 isendit (Lõhmus jt 2001)
- ◆ Soopart 300 (Lõhmus jt 2001)
- ◆ Piilpart 1000 isendit (Lõhmus jt 2001)
- ◆ Sinikael-part 4000 isendit (Eesti ornitoloogiaühingu andmed aasta 2004 peatujate kohta)
- ◆ Tutkas 1200 isendit (Lõhmus jt 2001)
- ◆ Kiivitaja – polder 56 paari – 28 paari (Eesti ornitoloogiaühingu andmed aasta 2004 pesitsejate kohta)
- ◆ Mustsaba-vigle – polder 8 paari; varasematel aegadel mustsaba-viglede pesitsustihedus on küündinud vastavatel aladel isegi üle 10 paarini ruutkilomeetril, kohati rohkemgi, mistõttu antud lävend on väga konservatiivne ja ei pruugi peegeldada soodsat kaitsestaatust
- ◆ Niidurüdi – 2 paari – (aastal 2002 2 paari)
- ◆ Roo-loorkull – 2 paari (Eesti ornitoloogiaühingu andmed aasta 2004 pesitsejate kohta)
- ◆ Rukkirääk – 3 paari (Eesti ornitoloogiaühingu andmed aasta 2004 pesitsejate kohta)
- ◆ Punajalg-tilder – 10 paari (Eesti ornitoloogiaühingu andmed aasta 2004 pesitsejate kohta)
- ◆ Suurkoovitaja – 5 paari (Eesti ornitoloogiaühingu andmed aasta 2004 pesitsejate kohta)

HAUDELINNUSTIK

Audru valda planeeritava kalakasvatuse võimaliku mõju Natura 2000 linnualadele hindamise raames läbiviidud linnustiku uuringute andmetel kirjeldati Audru poldri piirkonnas kokku 72 haudelinnuliigi esinemine ühtekokku 1005 pesitseva paari või territoriaalse isendiga (Kose; Ellermaa 2008). Kaitse-eesmärkidenä nimetatud liikide osas loetletud pesitsejad on toodud tabelis 2.

Tabel 2. Haudelinnustiku liigiline koosseis ja arvukus.

Liik	Paaride arv
Kiivitaja	77
Mustsaba-vigle	2
Punajalg-tilder	11
Punaselg-õgija	1
Roo-loorkull	1
Rukkirääk	26
Sinikael-part	16
Suurkoovitaja	4

Niidurüdi pesitsusterritoorium registreeriti viimati aastal 2004, hilisemalt andmed niidurüdi pesitsemise kohta Audru poldril puuduvad.

RÄNDLINNUD

Audru polder on mitmetele rändlindudele esimene kõrgekvaliteediline peatusala pärast Nemunase deltat Leedus ja Gotlandi rannikut Rootsis. Eriti Euroopas talvituvale väikeluigele on Audru polder kujunenud võtmealaks, sest liigi päevased rännuteekonnad on lühemad kui teistel liikidel. Poldri alal on peatunud omal ajal regulaarselt 10% ja erandlikel aastatel isegi üle 50% läänepoolse rännutee populatsioonist. Polder omab seega ülemaailmset tähtsust väikeluige kaitse seisukohalt. Samuti on Audru polder ülemaailmse tähtsusega valgepõsk-lagle ja regionaalse (Euroopa) tähtsusega laululuige ja suur-laukhane kaitse seisukohalt. Audru poldriala ja ümbruskonna kujunemine rahvusvaheliselt tähtsaks rändepeatusalaks on tulenenud asukohast rändete keskmes ja lageda ala suurusest – haned, luiged ja pardid eeldavad oma regulaarsetelt koondumispaigalt suurt lagedust. Ülejäänud kaitse-eesmärkidenä loetletud liikidele on Audru polder vähemalt riikliku tähtsusega elupaik või peatumisala.

Tabel 3. Maksimaalne rändlindude arvukus kevadrändel 2007-2010 (Kuresoo, Luigujõe jt 2010)

Liik	2007	2008	2009	2010
Väikeluik	950	78	410	320
Laululuik	300	95	365	95
Rabahani	1505	1170	4622	1525
Suur-laukhani	4090	5910	22765	8010
Valgepõsk-lagle	21	840	682	1820
Piilpart	36	243	2648	1350
Sinikael-part	1100	742	6189	1124
Soopart	1120	230	1500	600
Kiivitaja	160	305	257	248
Tutkas	-	-	40	75
Mustsaba-vigle	2	20	4	19
Tumetilder	-	-	-	30
Punajalg-tilder	2	6	7	14
Mudatilder	-	-	61	60
Heletilder	-	-	1	40
Suurkoovitaja	-	34	9	3

Lindude arv, mida peatumisalad mahutavad, on seotud ala suurusega. Lindude arvu ja pindala suhe ei ole lineaarne vaid pigem S-kujulise kõvera laadne, st väikesest alast ei kujune regulaarset koondumisala ja teatud künnise ületades kasvav pindala mahutab eksponentsiaalselt kasvavat lindude arvu kuni keskkonna kandevõimeni. Audru poldri ala ja ümbruskonna kujunemine

rahvusvaheliselt tähtsaks veelindude rändepeatuspaigaks on tulenenud asukohast rändetee keskmes ja lageda avamaastikuga ala suurusest (umbes 12 000 hektarit) – haned, luiged ja pardid eeldavad oma regulaarsetelt koondumispaigalt suurt lagedust (Leito, 1996; Vickery ja Gill, 1999), (Kose ja Ellermaa, 2008).

Rändlindude regulaarsed tähtsad peatusalad sisaldavad laia valikut mikroklimaatilisi tingimusi ja nendega kaasnevaid ökoloogilisi nišše, mille tähtsus ja osakaal varieerub erinevatel aastatel ja sama hooajagi jooksul (näiteks lumevaba ala järk-järgulise laienemise tõttu). Suurel alal on rändlindudel palju alternatiivseid toitumis- ja ka põgenemiskohti (häiretegurite ilmudes). Eelnenud taustateadmiste lahtimõtestamine tähendab looduskaitsele seda, et kui ala muutub mingis osas kasutuskõlbmatuks, siis regulaarselt peatuvate lindude arv ei kasva allesjäänud kasutuskõlblikul alal vaid väheneb üldjuhul sealgi. Sellega on seletatav asjaolu, et vaatamata näiliselt suurele kaitse all olevale tuumikalale, on enamiku liikide arvukus oluliselt langenud. Lisaks väljaspool hoiuala lindudele sobivate elupaikade vähenemisel on kindlasti väga oluline mõju ka Audru poldri niidukoosluste kehv seis (Kose ja Ellermaa, 2008).

Tabelis 4 võetakse kokku Audru poldri hoiuala kaitseväärtuste hoidmisega seotud kaitse-eesmärgid, soodsa looduskaitsele seisundi saavutamist või hoidmist ohustavad tegurid ning nende ärahoidmiseks või leevendamiseks ettenähtavad meetmed ning kaitsetegevuse oodatavad tulemused kaitsekorralduskava perspektiivis.

Kaitse-eesmärk

- ◆ **Pikaajaline kaitse-eesmärk:** Haudelinnustiku sobivate elupaikade ja rändlindude peatusala säilimine 560 ha.

- ◆ **Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk:** Haudelinnustiku sobivate elupaikade ja rändlindude peatusala säilimine 560 ha.

◆ **Mõjutegurid ja meetmed:**

– **Pesade/poegade hävimine (põllumajandus)**

Meetmed: 1. Teavitamine
2. Põllumajandustoetused

– **Pesade ja poegade röövlus**

Meetmed: 1. Avamaastikku killustavate varitsuspostide ja –puude eemaldamine
2. Koostöö kohaliku jahiseltsiga

– **Eutrofeerumine, kinnikasvamine, roostumine ja võsastumine**

Meetmed: 1. Karjatamine
2. Võsastiku juurimine
3. Ala regulaarne niitmine (sh niite koristamine)
4. Roo eemaldamine

– **Toidu nappus**

Meetmed: 1. Talivilja põldude rajamine

2. Kulustamise vältimine rohumaadel

– Ala kuivus

Meede: 1. Kevadiste üleujutusperioodide tekitamine veerežiimi reguleerimise teel

– Pehme, niiske maa puudus

Meede: 1. Äestatud alade rajamine niisketele aladele

– Häirimine

Meetmed: 1. Liikumise piiramine poldrialal

2. Osaline teede sulgemine

3. Põllukultuuride dubleerimine erinevates poldri osades

– Ümbristeva ala arendused

Meetmed: 1. Arenduste terviklik planeerimine

2. Mõjude hindamine

Tabel 4. Audru poldri hoiuala väärtuste koondtabel.

Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
<i>2.1. Elustik</i>				
Audru poldri kaitse-eesmärkidena loetletud linnuliikide elupaigad (so avamaastiku elupaigad)	Haudelinnustiku sobivate elupaikade ja rändlindude peatusala säilimine 560 ha	Pesade/poegade hävimine (põllumajandus)	Teavitamine	Haudelinnustiku sobivate elupaikade ja rändlindude peatusala säilimine 560 ha
			Põllumajandustoetused	
		Pesade ja poegade röövlus	Avamaastikku killustavate varitsuspostide ja –puude eemaldamine	
			Koostöö kohaliku jahiseltsiga	
		Eutrofeerumine, roostumine ja vösastumine	Karjatamine	
			Vösastiku juurimine	
			Ala regulaarne niitmine (sh niite koristamine)	
		Toidu nappus	Roo eemaldamine	
			Talivilja põldude rajamine	
		Ala kuivus	Kulustamise vältimine rohumaadel	
			Kevadiste üleujutusperioodide tekitamine veerežiimi reguleerimise teel	
		Pehme, niiske maa puudus	Äestatud alade rajamine niisketele aladele	
		Häirimine	Liikumise piiramine poldrialal	
Osaline teede sulgemine				
Põllukultuuride dubleerimine erinevates poldri osades				
Ümbritsevate alade arendused	Arenduste terviklik planeerimine			
	Mõjude hindamine			

3. ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS

Audru poldri hoiualale ei ole rajatud külastusinfrastruktuuri. Puuduvad ka külastajaid teavitavad infotahvlid hoiuala kohta üldiselt, mistõttu ei saa hoiuala külastajad kohapeal ala kohta informatsiooni. Hoiualal ei asu õpperadasid ning ametlikke lõkke- ja puhkekohti. Audru poldi hoiualal on vajalik keskmise suurusega piiritähiste paigaldamine, kuna 2012 aasta seisuga ei ole hoiuala tähistatud. Soovitused Audru poldri hoiuala piiritähiste paigaldamise asukohtade kohta on toodud lisa 3.

Visioon

- ◆ Hoiuala on oluline rändlindude vaatlemise koht, kus saab arendada linnuturismi linnustikku häirimata. Siin on silmas peetud 1-2 linnuvaatlusplatvormi rajamist poldri servaalale või pumbajama juurde.

Eesmärk kaitsekorraldusperioodiks

- ◆ Säilitada olemasolev olukord, kaitsekorraldusperioodi jooksul ei planeerita külastusinfrastruktuuri rajamist.

4. KAITSE-EESMÄRGI SAAVUTAMISEKS KAVANDATAVAD MEETMED

4.1. KAITSE-EESMÄRGIST LÄHTUV HOOLDUSTEGEVUS

Poldril on vajalik tagada põllumajandustegevus. Põllumajandusmaadel on vajalik arvestada poldi üldisi hoolduspõhimõtteid, sellele lisaks kavandatakse käesoleva kaitsekorralduskava alusel täiendavaid tegevusi liikide elupaikade hoolduseks.

2012 aasta seisuga toimub Audru poldri hoiualal hooldamine kahel viisil: 1) poolloodusliku koosluse hooldamine 40 hektaril karjatamise teel (eelarve tabelis 5 toodud toetuse määr tuleneb põllumajandusministri 08.03.2010 määrusest nr 19 „Poolloodusliku koosluse hooldamise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord aastateks 2007-2013“; 2) niite purustamine 456 hektaril (eelarve tabelis 5 toodud toetuse määr tuleneb Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (PRIA) 2012 aastal kehtestatud ühtse pindalatoetuse, piimasektori eritoetuse ja täiendavate otsetoetuste ühikumääradest) (lisa 4).

Audru poldri hoiuala kaitse-eesmärkide soodsa seisundi saavutamiseks on vajalik niite purustamiselt üle minna kas karjatamisele (eelistatum hooldusviis) või niitmisele koos niite koristamisega.

Üldised hoolduspõhimõtted:

- Hooldustegevus kantakse põlluraamatusse, põlluraamatu infot jagatakse vajadusel ala kaitse korraldajale.
- Alal ei kasutata pestitsiide ega herbitsiide.
- Karjatamisel peab karjatamiskoormus jääma vahemikku 1-1,3 lü/ha. Karjatamise lubatud alguskuupäev on 15.05. Ala tuleb karjatada kuni vegetatsiooniperioodi lõpuni. Karjatamise tulemusena peab olema tagatud madalmurusus (rohu kõrgus 3-5 cm).
- Aladel, mis on mitmeid aastaid liigniisked, rakendada hooldusvõttena karjatamist. Liigniisketel aladel on sobivam hiline karjatamine tugeva koormusega (maikuust alates kerge karjatamiskoormus (rannaniidul 0,4-1,3 lü/ha) ja juulikuust alates tugev ehk maksimaalne karjatamiskoormus.
- Niidetakse keskelt lahku põhimõttel (niidetud rohu kõrgus 20-50 cm).
- Niitmine ajastada võimalikult hilisena, niita ei tohi enne 1. juulit.
- Niide tuleb koristada, heina- ja silopallid tuleb alalt likvideerida hiljemalt 1. veebruariks.
- Niidetavate püsirohumaade hooldajad hoiavad korras ja niidetavad ka poldri vahetammidel kulgevad teede servad.

- Väetamise kavandamisel arvestada ala hüdroloogiaga (so kui kõrgusmõõdistamisest ja hüdrokeemilisest analüüsist selgub, et ala väetamine viib toitaineid merre, tuleb see lõpetada).
- Vajalik tegevus: väikekiskjate ohjamine.

Täiendavad tegevused konkreetsete lepingute alusel:

- Poldri põhjapoolsetel põllumassiividel rajada rotatsiooni korras söödapõldusid.
- Äestamise teel rajatakse poldri niiskematesse kohtadesse kurvitsalistele sobivaid pehme pinnasega alasid.
- Täiendav niitmine ja niite koristamine vegetatsiooniperioodi lõpus.
- Hooldamine väljaspool põllumassiive.
- Karjaaedade rajamine, aia tegemisel ei tohi kasutada okastraati.
- Loomade varjualuste rajamine, kusjuures rajatise ei tohi planeerida avamaastikule. Sobivamad kohad loomade varjualuste ja muude püsiva iseloomuga rajatiste paigaldamiseks on hoiuala servades.

4.2. SOODSA KAITSESTAATUSE SAAVUTAMISELE SUUNATUD TAASTAMISTEgevus

Audru poldri hoiualal ei kavandata elupaikade looduslikkuse taastamist, kuna polri taastamine rannaniiduks oleks madala kuluefektiivsusega tegevus, siiski on alal tarvilik viia läbi mitmeid interventsioone, mis parandavad elupaikade seisundit.

Eelkõige on sellisteks tegevusteks avamaastiku elupaiku killustavate objektide eemaldamine, so puu- ja põõsaribade eemaldamine, madalpingeliinide asendamine maakaablitega, kivihunnikute eemaldamine, aga ka elupaikade kujundamine liikidele sobivamaks, so roostiku eemaldamine, veeelupaikade kujundamine jms. Samuti üheks oluliseks tegevuseks Audru poldril on veetaseme reguleerimise võimaldamine (nt vajadusel äravoolu kanalite puhastamine).

Karjatamisaladel raiete teostamisel jätta põõsarindes püsti noori kuuski, kadakaid ja muid valitud puuliike – harvad põõsastikud oleks sobivaks biotoobiks punaselg-õgijale. Üksikud puud ja põõsad ning kitsad põõsaread tuleb eemaldada koos juurtega (toitainete eemaldamine ja uute võrsete tekkimise takistamine). Toitainete vähendamiseks puude ja põõsaste eemaldamine tuleb teha peamiselt augustis – peale lindude pesitsusaega kuid enne toitainete märgatavat kogunemist lehtedest juurtesse. Biomass tuleb eemaldada hoiuala piiridest. Raietööde juures tuleb arvestada, et maa on alal pehme ja ei kannata igal pool ja igal aasta-ajal väga raskeid koormaid ja masinaid.

Põldude vahelise suuremate metsatükkide eemaldamise võib teha talvel. Juurte välja juurimine võimaldada kui sellest ei teki ülearusi kulusid. Puude ja põõsaste eemaldamine tuleb teha pärast esialgset taastamist ja majandamist regulaarselt umbes iga viie aasta tagant. Puu- ja põõsaribade eemaldamise kaudu kasvab haneliste vaateulatus ja lihtsustub toitumiskõlvikute vahetamine. Antud hetkel teatud kohtadesse laskumist takistab ka puuribade läbi suletud maastik (ühtse avamaastiku läbimõõt alla 400 meetri), mida hanelised väldivad. Tee ja niidu vahele jäävaid puuribasid ei puudutata seal, kus liiklusel on selgelt häiriv mõju peatuvatele lindudele (jalakäijad, ratturid jt).

Audru poldril on mõned kivihunnikud keset lagedaid põlde. Kivihunnikud pakuvad pesitsuskohti rebasele, vaateplatvormi vareslastele ja vähendavad haneliste vaateulatust, mistõttu on vajalik ära viia või vähemalt ümber tõsta lagedal ja metsa servadest kaugemal olevad kivihunnikud, võimalikult põllu serva (metsa äärde). Töö võib teostada talvel kui maapind on külmunud.

Osa alast ning enamike peakraavide perved on juba tunduvalt roostunud. Uus pilliroog tuleb augusti alguses ära niita ja alalt ära viia. Vana ladestunud pilliroogu ei pea ära viima, kuid see tuleb kas väikseks hekseldada või ära põletada – soovitatav on teha see juba esimesel talvel enne põllumajanduse taastamist alal. Enamik roostunud alast on siiski veel ebahühtlane ja muu taimestik taastuks suhteliselt kiiresti kui roostiku niitma ja ära viima hakatakse. Juhul kui roostunud alasid ei saa rohumaadeks taastada, tuleb kogu roostiku ala ära äestada – protseduur on efektiivsem, kui seda teha märjal ajal, nii et lõhutud juured jäävad vee alla. Kraavi pervede roostikku saab eemaldada ka ekskavaatoriga kamarat koorides.

4.3. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED, EELARVE JA AJAKAVA

Eelarve tabelisse 5 on koondatud eelnevate analüüsidenä esitatud tööd, mis on täitmiseks käesolevas kaitsekorralduskavas ettenähtud perioodi jooksul.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, milleta kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus; kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus;
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele.

Tabel 5. Tegevuste eelarve ja ajakava (sadades eurodes).

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	2013	2014	2015	2016	2017	Tegevuse maksumus kokku
Inventuurid, seired, uuringud										
1.5.2	Riiklik seire	Riiklik seire	KA	II	X	X	X	X	X	X
1.5.3	Audru poldri maaparandussüsteemide toimimise kaardistamine ja veerežiimi reguleerimisvõimaluste ja poldri vee-elupaikade projekteerimine	Uuring	KA	I	100	200				300
1.5.3	Audru poldri linnustiku tulemuslikkuse seire	Tulemus seire	KA	II		X		X		X
1.5.3	Audru poldri hüdrokeemiline uuring ja aineriinge selgitamine	Uuring	KA	III		65				65

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	2013	2014	2015	2016	2017	Tegevuse maksumus kokku
1.5.3	Veetaseme mõõtmisüsteemi rajamine ja rakendamine (automaatse diversüsteemi paigaldus ca 5 diverit)	Uuring	KA	II		35				35
Hooldus, taastamine ja ohjamine										
4.1	Poolloodusliku koosluse hooldamine (40 ha)	Liigi elupaiga hooldustöö	KA	I	75	75	75	75	75	375
4.1	Hooldamine ühtse pindalatoetuse raames (456 ha)	Liigi elupaiga hooldustöö	H	I	456	456	456	456	456	2280
4.1	Veetaseme reguleerimine (äravoolu kanalite puhastamine)	Liigi elupaiga hooldustöö	KA	I	4	4	4	4	4	20
4.1	Täiendav hooldus (hilissügisene niitmine, söödapõllud jms)	Liigi elupaiga hooldustöö	KA	II		750	750	750	750	3000
4.2	Roostiku eemaldamine (ca 100 ha)	Liigi elupaiga taastamistöö	KA	II		250	0	0	0	250
4.2	Võsa eemaldamine, võimalusel koos kändude juurimisega (ca 20 ha)	Liigi elupaiga taastamistöö	KA	II		70	0	0	0	70
4.2	Kivihunnikute eemaldamine	Liigi elupaiga taastamistöö	H	II	X	X	X	X	X	X
4.3	Karjaaedade rajamine	Liigi elupaiga hooldustöö	H	II		120				120
Taristu										
3	Hoiuala tähistamine/tähiste hooldus	Kaitsealuste objektide tähistamine	RMK	II	X	X	X	X	X	X
Kavad										
	Kaitsekorralduskava uuendamine	Tegevuskava	KA	I					X	X
KOKKU					635	2025	1285	1285	1285	6515

Tabeli tähistus: H – huvilised, KA – Keskkonnaamet, RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus; X – Tööde maksumust ei hinnata.

5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Kaitsekorralduskava tulemuslikkuse hindamise aluseks on perioodiliselt teostatud seired ja uuringud ning kaitsekorralduslike tööde käigus kogutud andmed.

Kaitsekorralduskava on koostatud viieks aastaks (2013-2017). Käesoleva kaitsekorralduskava täitmise analüüs teostatakse 2017. aastal. Kaitsekorralduskava täitmise analüüs on ühtlasi ka aruanne selle täitmise efektiivsuse osas. Tulemuslikkuse hindamiseks võetakse aluseks alljärgneva tabeli näitajad.

Tabel 6. Audru poldri hoiuala kaitsekorralduskava täitmise edukuse hindamiskriteeriumid.

Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus ¹
Kaitsealused linnuliigid	Soopart (<i>Anas acuta</i>)	Rändepeatusala pindala (ha)	Audru poldri kaitse-eesmärkidenä loetletud linnuliikide elupaikade ja rändepeatusalade säilimine 560 ha
	Niidurüdi (<i>Calidris alpina schinzii</i>)	Elupaiga pindala (ha)	
	Tutkas (<i>Philomachus pugnax</i>)	Rändepeatusala pindala (ha)	
	Mustsaba-vigle (<i>Limosa limosa</i>)	Elupaiga pindala (ha) ja rändepeatusala pindala (ha)	
	Väikeluik (<i>Cygnus columbianus bewickii</i>)	Rändepeatusala pindala (ha)	
	Laululuik (<i>Cygnus cygnus</i>)	Rändepeatusala pindala (ha)	
	Rabahani (<i>Anser fabalis</i>)	Rändepeatusala pindala (ha)	
	Suur-laukhani (<i>Anser albifrons</i>)	Rändepeatusala pindala (ha)	
	Valgepõsk-lagle (<i>Branta leucopsis</i>)	Rändepeatusala pindala (ha)	
	Piilpart (<i>Anas crecca</i>)	Rändepeatusala pindala (ha)	
	Sinikael-part (<i>Anas platyrhynchos</i>)	Elupaiga pindala (ha) ja rändepeatusala pindala (ha)	

¹ Ala täidab kaitse-eesmärki juhul kui kõik prioriteetsed liigid ületavad regulaarselt (Ramsari lepingu definitsiooni järgi 3 korda 10 aasta jooksul) oma lävendi või jäävad kõige rohkem 10% sellest alla.

Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus
Kaitsealused linnuliigid	Roo-loorkull (<i>Circus aeruginosus</i>)	Elupaiga pindala (ha)	Audru poldri kaitse-eesmärkidenä loetletud linnuliikide elupaikade ja rändepeatusalade säilimine 560 ha
	Täpikhuik (<i>Porzana porzana</i>)	Rändepeatusala pindala (ha)	
	Rukkirääk (<i>Crex crex</i>)	Elupaiga pindala (ha)	
	Kiivitaja (<i>Vanellus vanellus</i>)	Elupaiga pindala (ha) ja rändepeatusala pindala (ha)	
	Tumetilder (<i>Tringa erythropus</i>)	Rändepeatusala pindala (ha)	
	Punajalg-tilder (<i>Tringa totanus</i>)	Rändepeatusala pindala (ha)	
	Mudatilder (<i>Tringa glareola</i>)	Rändepeatusala pindala (ha)	
	Heletilder (<i>Tringa nebularia</i>)	Rändepeatusala pindala (ha)	
	Väikekoovitaja (<i>Numenius phaeopus</i>)	Elupaiga pindala (ha)	
	Suurkoovitaja (<i>Numenius arquata</i>)	Elupaiga pindala (ha) ja rändepeatusala pindala (ha)	
	Rüüt (<i>Pluvialis apricaria</i>)	Elupaiga pindala (ha)	
	Punaselg-õgija (<i>Lanius collurio</i>)	Elupaiga pindala (ha)	
	Tuuletallaja (<i>Falco tinnunculus</i>)	Elupaiga pindala (ha)	

KASUTATUD KIRJANDUS

1. **Ainsoo, E., Kikkull, M. 1973:** Pärnu rajooni Audru sovhoosi vana poldri pumbajaama kapitaalremondi projekt. - Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riiklik Maaparanduse ja veemajanduse Komitee, käsikiri, Pärnu Maaparandusbüroo;
2. **BirdLife International (2008)** Species factsheet: *Cygnus columbianus*. <http://www.birdlife.org> – väljavõte, 27/7/2008
3. EELIS, Eesti Looduse Infosüsteem, 20.12.2012;
4. **Ellermaa, M.,** Kaitse korraldamine Audru poldri hoiualal, Mergus Birding, 2008, käsikiri Keskkonnaameti Vana-Järve arhiiv, 31 lk;
5. **Heath, M. F. ja Evans, M. I.** (koost) **2000:** Important Bird Areas in Europe: Priority sites for conservation. – vol. 1 & 2, Cambridge, UK. BirdLife International, BirdLife Conservation Series No. 8;
6. **Kalamees, A.** (koost) **2000:** Tähtsad linnualad Eestis. – Eesti Loodusfoto, Tartu, 114 lk;
7. **Kose, M. ja Ellermaa, M.,** 2008, Audru valda planeeritava kalakasvatuse võimalik mõju Natura 2000 linnualadele, Pärnu Kolledž, käsikiri Keskkonnaameti Vana-Järve kontoris, 57 lk;
8. **Kuresoo, A., Luigujõe, L., Leivits, M. ja Klein A. 2010:** Survey and monitoring of the bird fauna in the Audru Polder area. Tartu.
9. **Lõhmus, A., Kalamees, A., Kuus, A., Kuresoo, A., Leito, A., Leivits, A., Luigujõe, L., Ojaste, I. ja Volke, V. 2001:** Bird species of conservation concern in the Estonian protected areas and Important Bird Areas. –Hirundo Suppl. 4: 37-167;
10. Keskkonnaministeeriumi Natura 2000 standard andmebaas;
11. Pärnu maakonna asutust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused, <http://www.mv.parnu.ee/fileadmin/parkla/failid/planeering/koondraport.pdf>;
12. PRIA, Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet, www.pria.ee;
13. **Vickery, J. ja Gill, J. 1999.** Managing grassland for wild geese in Britain; a review. – Biological Conservation, 89:93-106.

LISAD

Looduskaitseeadus

Vastu võetud 21.04.2004

RT I 2004, 38, 258

jõustumine 10.05.2004

§ 14. Üldised kitsendused

Kaitsealal, hoiualal, püsielupaigas ja kaitstava looduse üksikobjekti kaitsevööndis ei või ilma kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekuta:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ega kõlviku sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;
- 3) väljastada metsamajandamiskava;
- 5) anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks;
- 6) anda projekteerimistingimusi;
- 7) anda ehitusluba;
- 8) rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks.

[\[RT I 2007, 25, 131\]](#) - jõust. 01.04.2007]

(2) Kaitstava loodusobjekti valitseja ei kooskõlasta käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tegevust ja muud tegevust, mis vajab kaitse-eeskirja kohaselt kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

(3) Kaitstava loodusobjekti valitseja võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tegevuste ja muude tegevuste, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajavad kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekut, kooskõlastamisel kirjalikult seada tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

(4) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tegevusi ei esitatud kaitstava loodusobjekti valitsejale kooskõlastamiseks või tegevustes ei arvestatud käesoleva paragrahvi lõike 3 alusel seatud tingimusi, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

(5) Keskkonnaministeeriumil või Keskkonnaametil on keskkonnamõju hindamise järelevalvajana õigus määrata kaitstava loodusobjekti kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

[\[RT I 2009, 3, 15\]](#) - jõust. 01.02.2009]

§ 32. Hoiuala

(1) Hoiuala moodustatakse loodusliku loomastiku, taimestiku ja seenestiku soodsa seisundi tagamiseks, kui see ei ole tagatud muul käesoleva seadusega sätestatud viisil.

(2) Hoiualal on keelatud nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine, samuti tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi.

(3) Hoiualal on metsaraie keelatud, kui see võib rikkuda kaitstava elupaiga struktuuri ja funktsioone ning ohustada elupaigale tüüpiliste liikide säilimist.

(4) Metsaseaduse kohase metsateatise menetlemisel tuleb arvestada hoiuala kehtestamise eesmärki. Hoiuala valitseja võib kohustada: 1) tegema kavandatavat metsaraiet kindlaks määratud ajal; 2) kasutama kavandatava raie korral kindlaks määratud tehnoloogiat.

(4¹) Kui kavandatav uuendusraie on kooskõlas käesoleva paragrahvi lõigetega 2 ja 3, on hoiualal lubatud lageraie langi suurus kuni kaks hektarit ja laius kuni 30 meetrit ning turberaie langi suurus kuni viis hektarit.

[[RT I 2009, 53, 359](#) - jõust. 21.11.2009]

(5) Hoiualal kavandatava tegevuse mõju elupaikade ja liikide seisundile hinnatakse keskkonnamõju hindamise käigus või käesoleva seaduse §-s 33 sätestatud korras.

§ 33. Hoiuala teatis

(1) Hoiuala piires asuva kinnisasja valdaja peab esitama hoiuala valitsejale teatise järgmiste tegevuste kavandamise korral:

1) tee rajamine;

2) loodusliku kivimi või pinnase teisaldamine;

3) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine;

[[RT I 2007, 25, 131](#) - jõust. 01.04.2007]

4) biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine;

5) loodusliku ja poolloodusliku rohumaa ning poldri kultiveerimine ja väetamine;

[[RT I 2007, 25, 131](#) - jõust. 01.04.2007]

6) maaparandussüsteemi rajamine ja rekonstrueerimine.

(2) Teatis peab sisaldama kavandatud tööde kirjeldust, mahtu ja aega ning nende tegemiskoha skeemi.

(3) Teatis tuleb esitada hoiuala valitsejale vähemalt üks kuu enne tööde alustamist:

1) kohaletoomisega,

2) tähtkirjaga posti teel või

3) digitaalallkirjaga varustatud e-kirjaga.

(4) Teatis loetakse esitatuks postitempli või ajatempli järgi postitamise päeval või päeval, kui hoiuala valitseja on selle registreerinud.

(5) Ühe kuu jooksul teatise esitamisest arvates hindab hoiuala valitseja kavandatud tegevuse vastavust käesoleva seaduse §-s 32 sätestatud nõuetele. Hoiuala valitseja:

1) kinnitab teatise ja tagastab selle esitajale, kui kavandatud tööd on lubatud,

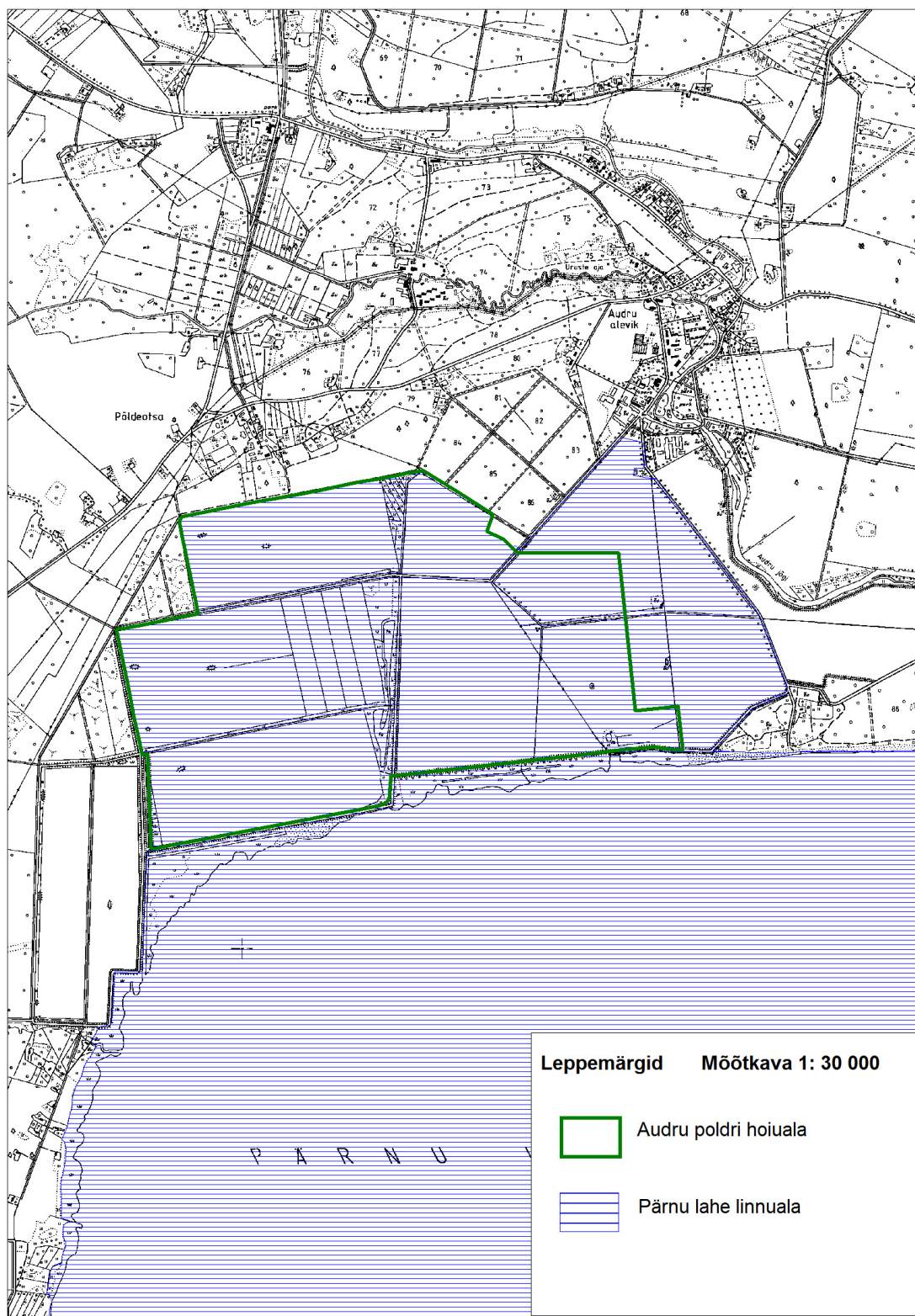
2) teatab teatise esitajale tingimused, mida järgides võib kavandatud töid teha või

3) keelab tööd, mis ohustavad hoiuala kaitstavate liikide või elupaikade soodsa seisundi säilimist, mille tagamiseks hoiuala on moodustatud.

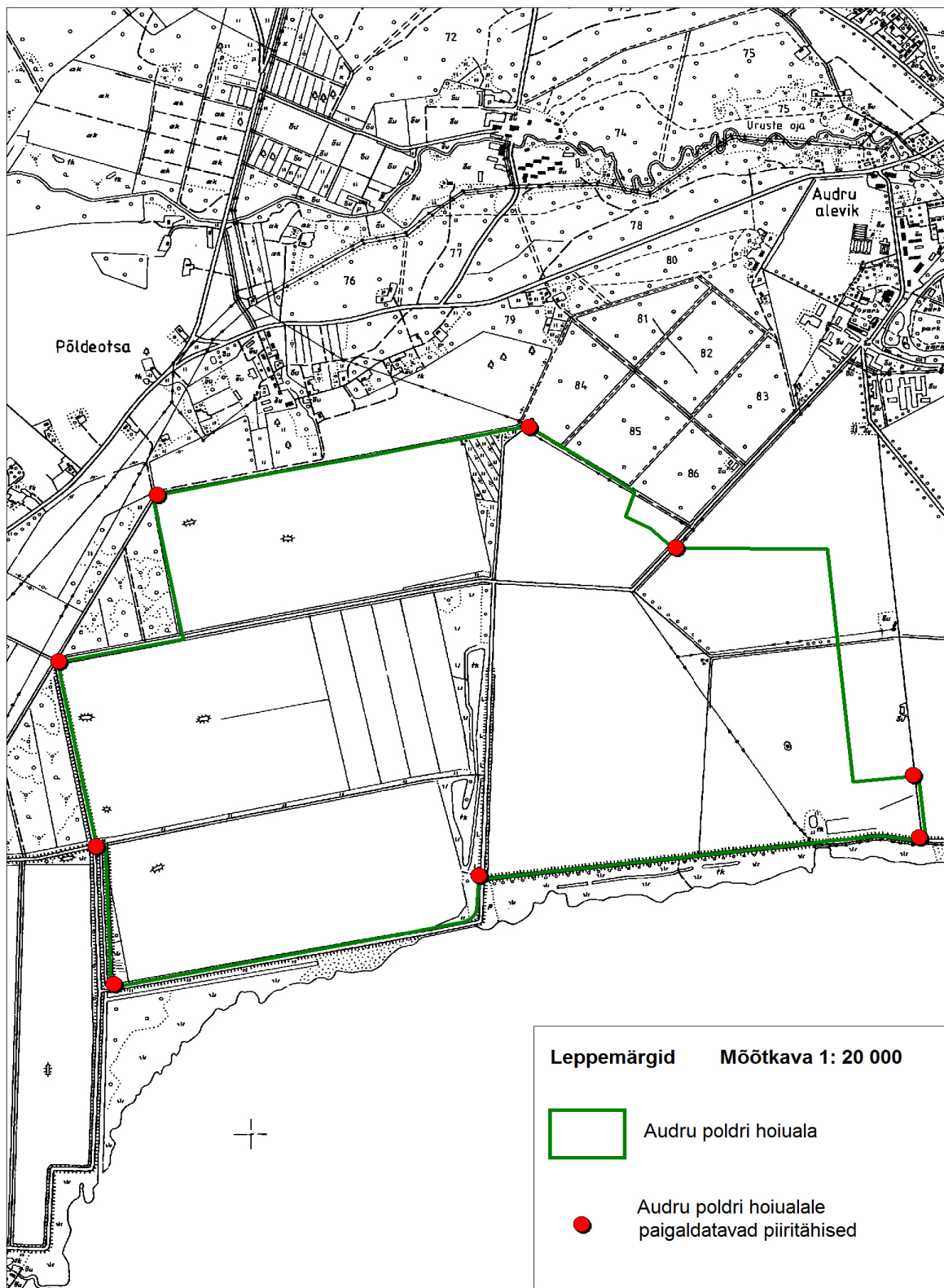
(6) Hoiuala teatise vormi ning teatise kinnitamise, läbivaatamise ja tagastamise korra [kehtestab keskkonnaminister määrusega](#).

(7) Hoiualal ei kehti käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud teatise esitamise kohustus tulundusmaa sihtotstarbega kinnisasja elamu- ja õuema kõlvikutel tehtavate tööde kohta.

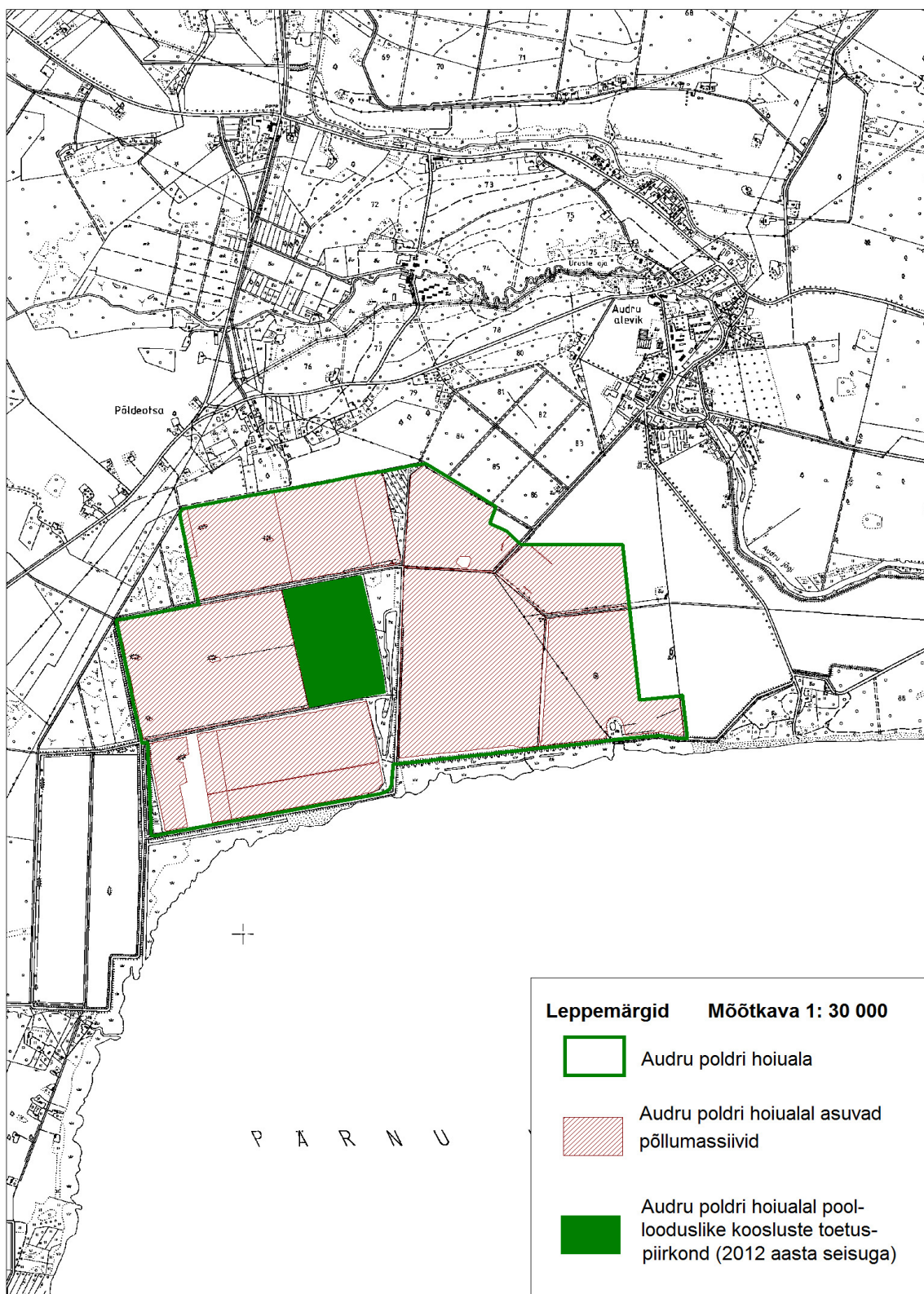
LISA 2 – AUDRU POLDRI HOIUALA ASUKOHASKEEM

LISA 3 – AUDRU POLDRI HOIUALALE PAIGALDATAVAD PIIRITÄHISED

LISA 4 – HOIUALAL 2012 AASTA POOLLOODUSLIKE KOOSLUSTE TOETUSPIIRKONNA SKHEEM

**Audru poldri hoiuala kaitsekorralduskava 2013-2017
avalikkuse kaasamise koosolek**

PROTOKOLL

Audru Vallavalitsus 12.12.2012

Algus kell 15.00 lõpp kell 16.15

Juhatas: Jana Galadi

Protokollis: Marja-Liisa Meriste

Võtsid osa: (protokollile lisatud osavõtjate nimekiri registreerimislehel)

Keskkonnamet: Jana Galadi, Cätrin Valm, Nele Saluveer, Marja-Liisa Meriste, Indrek Tammekänd

Maaomanikud/huvilised: Leida ja Mihkel Haljasmäe, Liis Landing, Siim SuitSMART, Aivar Pukk, Vahur Tamm, R. Matsalo

Jana: Sissejuhatus- KKK olemus. Audru poldri HA tutvustus, peamised väärtused, tegevused, eelarve.

Aivar Pukk: Mis selle kavaga edasi saab, millal tegevusi tehakse? Mis saab viie aasta pärast.

Indrek: Eesmärgiks on saavutada maastiku madalmurusus ja linnustiku arvu kasv, vältida süvenevat roostumist.

Aivar Pukk: Kuidas veerežiimiga on? Hetkel on kaks vastuolulist eesmärki kuivendamise ja soostumise vahel

Indrek: Reguleerida nii, et kevadel liigniiske ja niitmiseks kuiv, pumbamaja tööle ei panda. Eestis on polder erandlik nähtus võrreldes muu Euroopaga. Veerežiimiga toimetamine nõuab uuringuid, milliseid täpsemalt, seda käsitleb ka kaitsekorralduskava.

Vahur Tamm: Aga Hollandis pumbatakse.

Indrek: Mujal maailmas on olemas selliste alade hooldamiseks vastav masinapark, siin võiks toimida дренаaz, kui tõsine uputus siis võiks hoolduse tingimusi muuta vastavalt oludele. Kompensatsiooni küsimus.

Aivar Pukk: Loomad ja karjatamine oleks lahendus, purustamisel ei viida materjali ära ja kulukiht kasvab-> soostumine.

Indrek: Audru polder pole rannaniit so eesmärgini võib jõuda ka niitmise teel (2x) aastas.

Nele: Kava näeb ette karjatamist.

X: loomi pole.

Leida Haljasmäe: Mina pean loomi.

Liis Landing: Mina olen ka talupidaja.

Siim SuitSMART: Loomade hoiustamise ja soetamise probleem, I alternatiiv karjatamine.

Indrek: Kava ütleb, millisena me tahame seda poldrit näha. Kas eelarve ja raam võiks potsentsiaalsetes hooldajates huvi tekitada.

Aivar Pukk: On reaalne lähiajal.

Indrek: Mujal maailmas on erinevad huvigrupid hooldamas, riik on toetav, suunav, soovitav. Ka Audrus võiks olla eesmärgist hooliv huvigrupp.

Aivar Pukk: HA-del kas on võimalus, et ilma dreanimata (pinnase kalle) pinnasevee äravool on võimalik? Kas ja millal seda uuritakse. Pinnasevesi on praegu lüüside taga ja dreendid ei jõua ära viia.

Juhataja: Jana Galadi

Protokollija: Marja-Liisa Meriste

Liis Landing: Dreenid täis kasvanud ja kui vesi on peal siis on dreened ammu kinni.
Indrek: Vesi peaks olema pikemalt peal, mitte aprillis kuiv olema. Eelmine aasta oli erandlik. Kui palju dreened peale üleujutusi toimivad.
Aivar Pukk: Dreenid peaks olema suurema mõõtmega, et selle pindala pealt vett ära viia ja normaalset niiskust hoida. Klapiga dreened.
Aivar Pukk: Ühe aasta uuring ei näita tulemusi, kui pumbajaam ei tööta siis dreened ei tööta.
Indrek: Uuring peaks andma igakülgse vastuse.
Nele: Teeme üheks aastal kogu uuringu.
R. Matsalo: Kas hoiuala laiendamist planeeritakse (alast paremale poole)?
Nele: Antud kava seda ei käsitle, maaomanikke ei jäeta protsessist välja.
R. Matsalo: Kas riik suudab neid alasid hallata ja finantseerida?
Indrek: Kava võib võtta kui äriplaani, hinnake kuivõrd need tegevused abiks on, kas eelarve tegevused on piisavad.
Jana: Eelarve tabelis X tähistatud tegevused on Keskkonnaameti korraldada ja mõnikord ka teadmata maksumuse korral kasutatakse X.
Aivar Pukk: Mida hüdrokeemiline analüüs endast kujutab?
Indrek: Toitainete analüüs, liigkoormus? Ekspertide ettepanek (2008 aasta Audru kalakasvatuse KMH-st).
Siim Suitsumart: Alguses oli visioon linnuturism, kas see on tõsiseltvõetav?
Indrek: Pole eraldi eesmärk, lindude heaolust sõltub turismi koormus ja võib tulla vajadus seda suunata.
Aivar Pukk: Mis aeg oleks linnuturismile kõrghooajaks?
Indrek: Lumeminekust mai keskpaigani + pesitsusaeg, sügisel linnud ei armasta Eestit siin peetava jahi tõttu.
Aivar Pukk: Mis kavast edasi saab?
Jana: Läheb kinnitamisele, kinnitajaks siis Keskkonnaameti peadirektor ja 2017 tehakse uus kava.
Leida Haljasmäe: Kas riik ei osta neid maid tagasi?
Jana: Hetkel antud maaüksused ei läheks omdamisele, kuna omandamise määrusest tulenevalt on hoiuala puhul vajalik metsamaa olemasolu, st et kinnistu on valdavas ulatuses maatulundusmaa sihtotstarbega metsamaa, millel paikneb esmatähtis elupaik ning kasvav mets peab olema valdavalt „küps“ aga on võimalik taotleda maamaksusoodustust.
Cätrin: Võimalik maa rendile anda.
Leida Haljasmäe: Keegi ei võta.
Leida Haljasmäe: Keegi peab vastutama, et kraavid lahti püsivad, KA-st abi ei saa. KA ei taha ega suuda otsustada. Nõukogude ajal oli kõik parem, korralikult väetatud, sõdurid tõstsid kahekesi kapsapäid jne. Nüüd pole midagi teha muud kui lähe laiali ja ootame maailma lõppu (21.12.2012).

Juhataja: Jana Galadi

Protokollija: Marja-Liisa Meriste

